

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-73/20 – 1

Kohtuasi C-73/20

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

13. veebruar 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

23. jaanuar 2020

Hageja ja kassatsioonkaebuse esitaja:

ZM, Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH pankrotihaldur

Kostja ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

E. A. Frerichs

BUNDESGERICHTSHOF

KOHTUMÄÄRUS

[...]

Kuulutatud:

23. jaanuaril 2020

[...]

kohtuasjas

advokaat ZM, Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH pankrotihaldur, [...]
Hamburg,

hageja ja kassatsioonkaebuse esitaja,

[...]

ET

versus

E. A. Frerichs, [...], Madalmaad,

kostja ja vastustaja kassatsioonimenetluses,

[...] [lk 2]

tegi Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) IX tsiviilkolleegium 23. jaanuari 2020. aasta kohtuistungil [...]

järgmise kohtumääruse:

- I. Menetlus peatatakse.
- II. Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) esitatakse lüüdi õiguse tõlgendamiseks ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b ja kolmanda lõigu alusel järgmine eelotsuse küsimus:

Kas nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT 2000, L 160, lk 1; ELT eriväljaanne 19/01, lk 191) artiklit 13 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“) (ELT 2008, L 177, lk 6) artikli 12 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et viimati viidatud määruse järgi lepingule kohaldatavat õigust tuleb kohaldada ka sellise makse suhtes, mille teeb kolmas isik, et täita lepingupoole lepingust tulenev maksekohustus? [lk 3]

Põhjendused

I.

- 1 Hageja on alates 25. märtsist 2016 Amtsgericht Hamburgi (Hamburgi esimese astme kohus) poolt 29. aprillil 2011 algatatud Saksamaal asuva Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH (edaspidi „võlgnik“) pankroti menetluses pankrotihaldur. Võlgnik kuulus Oeltransi kontserni, millesse kuulus ka Saksamaal asuv Tankfracht GmbH. Tankfracht GmbH ja Madalmaades tegutseva kostja vahel oli sõlmitud leping, mille ese oli siseveelaeva kasutamine ja mille alusel Tankfracht GmbH võlgnes kostjale tasu summas 8259,30 eurot. Kostja väitel pidi ta Tankfracht GmbH tellimusel tegema laevaga veo Madalmaades asuvast lastimissadamast Saksamaal asuvasse lossimissadamasse. Hageja väitel oli kostjal sõlmitud siseveelaeva tšarterleping. 9. novembril 2010 maksis võlgnik Tankfracht GmbH kohustuse katteks kostjale võlgnitava summa selgitusega „Tankfrachti korraldusel“.

2

- 2 Esialgne pankrotihaldur, kes hiljem suri, esitas 21. detsembril 2014 kohtule pankrotivara tagasivõitmise hagi 8259,30 euro suuruse summa ja asjaomase viivise ulatuses. [Menetlusõiguslikud selgitused] [...] **[lk 4]** [...] Kohtu minetuste tõttu õnnestus hagi kostjale Madalmaades kätte toimetada alles 2016. aasta detsembris.
- 3 Landgericht (esimese astme kohus) kohaldas Saksa õigust ja rahuldab hagi. Apellatsioonikohus kohaldas samuti Saksa õigust ja jättis hagi kostja esitatud aegumise vastuväite tõttu rahuldamata. Apellatsioonikohtult loa saanud kassatsioonkaebuses palub hageja jätta jõusse esimese astme kohtu otsus.

II.

- 4 Kassatsioonkaebuse rahuldamine on 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT 2000, L 160, lk 1; ELT eriväljaanne 19/01, lk 191; edaspidi „määrus nr 1346/2000“) artikli 13 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (ELT 2008, L 177, lk 6; edaspidi „Rooma I määrus“) artikli 12 lõike 1 punkti b tõlgendusest. On kaheldav, kas viimati viidatud määruse järgi lepingu suhtes kohaldatavat õigust tuleb määruse nr 1346/2000 artiklit 13 silmas pidades kohaldada ka sellise makse suhtes, mille teeb kolmas isik, et täita lepingupoole lepingust tulenev maksekohustus. Enne hageja kassatsioonkaebuse lahendamist tuleb menetlus peatada ja esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b ja kolmanda lõigu alusel eelotsusetaotlus. **[lk 5]**
- 5 1. Põhimõtteliselt tuleb käesoleval juhul asjakohase nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse nr 1346/2000 artikli 4 lõike 1 järgi kohaldada maksejõuetusmenetluse ja selle mõjude suhtes selle liikmesriigi seadust, kelle territooriumil menetlus on algatatud (*lex fori concursus*). Määruse nr 1346/2000 artikli 4 lõike 2 punkti m kohaselt sätestatakse menetluse algatanud riigi seadustes eelkõige eeskirjad, mis käsitlevad kõiki võlausaldajaid kahjustavate õigustoimingute tühistamiseks tunnistamise korda. Kuna käesoleval juhul algatati võlgniku pankrotimenetlus Saksamaal, siis tuleb tehingu tagasivõitmise aluseid põhimõtteliselt hinnata Saksa õiguse järgi.
- 6 2. Saksa pankrotiõiguse järgi on võlgniku makse kostjale maksejõuetusseaduse (Insolvenzordnung) § 143 lõike 1 ja § 134 lõike 1 alusel tagasivõidetav. Tankfracht GmbH kohustuse katteks tehtud makse oli võlgniku tasuta sooritus, sest Tankfracht GmbH oli maksejõuetu ja tema vastu suunatud nõue oli majanduslikult väärtusetu, mistõttu ei kaotanud kostja oma nõude täitmise tulemusel majanduslikult midagi sellist, mida saaks pidada vastusoorituseks ([...]). Erinevalt appellatsioonikohtust ei pea Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) nõuet aegunuks. [Selgitused aegumise kohta] [...] **[lk 6]**

- 7 3. Seega tuleks hagi rahuldada. Kostja tugineb siiski määruse nr 1346/2000 artiklile 13. Viidatud säte, mis kanti sisuliste muudatusteta üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määruse (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2015, L 141, lk 19; edaspidi „määrus 2015/848“) artiklisse 16, näeb ette, et sama määruse artikli 4 lõike 2 punkti m ei kohaldata juhul, kui kõiki võlausaldajaid kahjustanud tegevusest kasu saanud isik tõendab, et kõnealuse tegevuse suhtes kohaldatakse menetlust algatava riigi seaduse asemel mõne teise liikmesriigi seadust, ning kõnealuse seaduse alusel ei ole võimalik tema tegevust mingil viisil vaidlustada. Kostja leiab, et vaidlusalust makset tuleb hinnata Madalmaade õiguse järgi, ja on esitanud tõendeid, et viidatud õiguse järgi ei saa makset vaidlustada.
- 8 a) Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) hinnangul oleneb määruse nr 1346/2000 artikli 13 esimese tingimuse täidetuse vastusest eelotsuse küsimusele. Võlgniku võlausaldajaid kahjustanud tegevus viidatud normi tähenduses, millest kostja kasu sai, on võlgniku makse kostjale. Selle tegevuse suhtes kohaldatav õigus (*lex causae*, toimingule kohaldatav õigus) tuleb määrata Saksa rahvusvahelise eraõiguse normide järgi. See kehtib olenemata sellest, kas toimingule kohaldatav õigus määratakse selle riigi kollisiooninormide alusel, kelle territooriumil pankrotimenetlus on algatatud (*lex fori concursus*) või selle riigi kollisiooninormide alusel, kus asub avalduse saanud kohus (*lex fori*) ([...]). Käesoleval juhul tähendavad mõlemad variandid, et makse suhtes kohaldatav õigus määratakse Saksa kollisiooninormide alusel. [lk 7]
- 9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta [Rooma I määrus] on Euroopa Liidu õigusaktina Saksamaal vahetult kohaldatav ja seaduste konflikti korral lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatav õigus tuleb määrata selle järgi. Rooma I määruse alusel kohaldatakse Tankfracht GmbH ja kostja vahelise lepingu suhtes Madalmaade õigust. Kui järgida kostja väidet veolepingu kohta, siis tuleneb see Rooma I määruse artikli 5 lõikest 1, sest kostja harilik viibimiskoht on Madalmaades ja seal on ka veose saajale üleandmise koht. Kui lähtuda üürilepingust, mida hageja peab ilmselt silmas, kui ta mainib tšarterlepingut (vt selle kohta Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Intercontainer Interfrigo SC (ICF), C-133/08; EU:C:2009:617, Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht (EuZW) 2009, lk 822), siis tuleneb Madalmaade õiguse kohaldamine Rooma I määruse artikli 4 lõikest 2.
- 10 On kaheldav, kas ka pankrotivõlgniku maksele määruse nr 1346/2000 artikli 13 tähenduses tuleb seetõttu samuti kohaldada Madalmaade õigust. Määruse nr 1346/2000 artiklit 13 ja määruse 2015/848 artiklit 16 käsitlevas õiguskirjanduses ollakse seoses lepingupoolte suhtega eri meel selles, kas lepingulise kohustuse täitmisele kohaldatav õigus tuleb määrata lepingu järgi või konkreetselt täitmise toimingu järgi, kusjuures praeguseks on küllap juba valdav seisukoht, et üldjuhul tuleb rakendada lepingu suhtes kohaldatavat õigust ([...]). Rooma I määruse kollisiooninormid ei ole selles osas samuti selged. Rooma I määruse artikli 12 lõike 1 punkt b sätestab, et lepingu suhtes kohaldatav õigus

reguleerib muu hulgas lepingu täitmist. Ollakse siiski arvamisel, [lk 8] et olenemata Rooma I määruse artikli 12 lõike 1 punktist b ei tule [kohustuse] täitmiseks tehtud käsutustehingu kehtivust hinnata mitte lepingu suhtes kohaldatava õiguse, vaid käsutustehingu suhtes kohaldatava õiguse alusel ([...]). Täitmise mõiste Rooma I määruse artikli 12 lõike 1 punktis b hõlmab seevastu nende tingimuste kogumit, millele peab vastama asjaomase kohustuse täitmisele suunatud sooritus ([...]).

- 11 Lepingu suhtes kohaldatava õiguse kohaldamine muutub küsitavaks eriti juhul, kui võlausaldaja nõude rahuldab teise lepingupoole asemel kolmas isik (nii nagu käesoleval juhul). Soorituse teinud kolmanda isiku ja makse saaja vahel puudub lepinguline suhe. Teisest küljest on makse suunatud võlausaldaja lepingulise nõude rahuldamisele. Võlgniku seotusest lepinguga tuleneb võlausaldajale õiguslik alus jätta sooritusena saadu endale. Saksa õiguse järgi ei või võlausaldaja keelduda kolmandalt isikult kohustuse täitmist vastu võtmast, kui võlgnik täitmisele vastu ei vaidle (BGB § 267 lõige 2). Kui kolmanda isiku eesmärk on täita lepingupoole kohustus, ei saa tema sooritust käsitada rahuldatud nõudest sõltumatu kinkena ([...]). Lepingu suhtes kohaldatava õiguse kohaldamist toetab sellisel juhul ka see, et kui alusetust rikastumisest tulenev lepinguväline võlasuhe tugineb näiteks lepingust tulenevale suhtele, mis on kõnealuse alusetu rikastumisega tihedalt seotud [lk 9], siis kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“) [ELT 2007, L 199, lk 40] artikli 10 lõike 1 alusel nimetatud suhtele kohaldatavat õigust. Ollakse arvamisel, et see kehtib ka võõra kohustuse täitmise korral ([...]).
- 12 b) Kui vastata eelotsuse küsimusele jaatavalt ja võlgniku maksele tuleb kohaldada Madalmaade õigust, siis oleneb õigusvaidluse lahendamise määruse nr 1346/2000 artikli 13 järgi sellest, kas kostja suudab tõendada, et kõnealust makset ei saa Madalmaade õiguse järgi mingil juhul vaidlustada. Kostja on seda väitnud ja selle kohta ka tõendeid esitanud.
[...]